
ESPERANTO-INFORMILO

Foto: M. Thorenz, 15-an de oktobro '23

„Jubilea Kultura Semajfino“ okaze de la 100-jariĝo de la Sarlanda Esperanto Ligo en Homburg (Saar) en la Kardinal-Wendel domo.
De la ESF partoprenis: H. Stecay, B. Westerhoff, G. Hennemann

Rubrikoj ĉi-numere:

- Programo
- El la klubo
- Eseo
- Rakonto
- Diversaĵoj
- Lasta paĝo

La novembra eldono de la Esperanto-Informilo aperas kunredaktita de Georgo (GH) kaj Ulriko (UF). La redaktoteamo deziras bonan legadon.

Kolofono

Redaktoro teamo:

Georg Hennemann

Ulrich Fellmann

Korektanto: Ulrich Fellmann

**Esperanto-Gesellschaft
Frankfurt am Main**

www.esperanto-frankfurt.de

Vorsitzender: Georg Hennemann

georg.hennemann@t-online.de

Rehgartenstr. 16

35683 Dillenburg

Tel. 02771-8196614

Bankverbindung:

Esperanto-Gesellschaft F.a.M

IBAN: DE75 5008 0000 0771 5717 01

BIC: DRESDEFFXXX

bei: Commerzbank Frankfurt

Jahresbeitrag

ESF+DEB-Beitrag: 96 €

Familienmitglied: 48 €

Nur ESF: 24 €

Familienmitglied: 12 €

Programo

Klub-Abende

Klub-vesperoj

Dienstag, d. 7. November 23

mardon, la 7-an de novembro 23

19:00 h MEST per Zoom

Offene Sprachrunde

19:00 h MEST per Zumo

Malferma babila rondo

Dienstag, d. 14. November 23

mardon, la 14-an de novembro 23

19:00 h MEST per Zoom

Geschlossene Sprachrunde (nur Mitglieder)

19:00 h MEST per Zumo

Fermita babila rondo (nur klubanoj)

Zoom-Ligilo: <https://zoom.us/j/97497349753?pwd=OTBsMnladnA3UVhuRy9Ta0dYcFNldz09>

surloke:

Saalbau MÜZ Schönhof
Rödelheimer Str. 38
60487 Frankfurt

Dienstag, d. 21. November 23

mardon, la 21-an de novembro 23

18:30 h MEST surloke

18:30 h

Sprachrunde: F. Lappe

18:30 h

Babila Rondo: F. Lappe

19:30 h

Vortrag: U. Fellmann

“ Das Wunder Licht – was es ist, warum Physiker seit Jahrzehnten darüber streiten, wie es mit der Relativitätstheorie zusammenhängt und warum c nicht die Lichtgeschwindigkeit ist“

19:30 h

Prelego: U. Fellmann

La mirakla lumo - kio ĝi estas, kial fizikistoj pri ĝi dum jardekoj interbatalis, kiel ĝi rilatas al la relativteorio, kaj kial c ne estas la lumrapido.“

mardon, la 28-an de novembro, 23

ekde la 19h horo:

Senprograma samideana babila renkontiĝo

Stattcafé, Grepstraße 21, 60487 Frankfurt am Main

El la klubo

Naskiĝtagoj

En novembro festos sian naskiĝtagon:

12.11. Frank Lappe

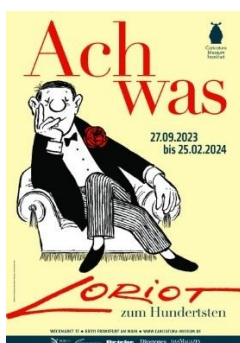
Ni kore gratulas!

Antaŭanoncoj:

Sabaton, 28.10.23
Ekde 14:00
Ekde 17:00

Vizito de la Karikaturo Muzeo en Frunkfurt
Eksterordinara maloficiala renkontiĝo en la karikaturo muzeo
... daŭrigo en apuda restoracio „Paulaner am Dom”

Mardo, 19.12.23
18:30-21:30

ESF kristnaskfesto en Saalbau MÜZ. Ĉiu pripensu kielmaniere kontribui, ĉu per kristnaska dekoracio, muziko, prelegeto, poemo, kuketo(j), trinkaĵoj ktp.

Umati: Lingvo por maŝinoj - universala neŭtrala lingvo aŭ nova galimatio ?

Eseo de G. Hennemann

Por ni homoj, lingvo estas centra rimedo por komuniki unu kun la alia. Lingvo ligas nin kaj ebligas komunikadon. Kaj kio pri la maŝinoj en ĉiam pli interreta produktado? Kiel la komunikado kaj la interŝanĝo de informoj povas sukcesi inter diversaj specoj de maŝinoj de malsamaj fabrikantoj?

Normigitaj interfacoj jam ebligas, ke maŝinoj estu konektitaj unu al la alia. Tiucele, OPC UA (la mallongigo signifas Open Platform Communications Unified Architecture) disponigas normigitan komunikan arkitekturon en la signifo de gramatiko, kiu disponigas la kadron por difini komunan vortprovizon aŭ vortaron. La interŝanĝendaj datumoj estas normigitaj en tiel nomataj OPC UA kunulaj specifiko (OPC UA Companion Specifications), por esti komprenata kiel la komuna vortprovizo.

Sed kio precize estas Umati, la Universala maŝinteknologia interface ? Alexander Broos, estro de esplorado kaj teknologio kaj projektestro Umati ĉe VDW (Asocio de germanaj fabrikoj de maŝiniloj), priskribas sian rolon tiel: "Sub la nomo Umati ni ne evoluas novan normon, sed ni certigas, ke la normoj estas efektivitaj unuforme." La bazo por tio estas la malferma komunikad-normo OPC UA. La proksimume 320 Umati-partneroj de industrio kaj scienco ekzemple fokusas sin pri solvoj por iliaj bezonoj de specifa komunikado inter maŝiniloj, mezurmaŝinoj kaj robotoj. Ĉe Manufacturing-X, iniciato por fidindaj "datumĉambroj" por la fabrikindustrio en Germanio kaj Eŭropo Umati devus ankaŭ ludi gravan rolon. "Ni estas kun pluraj firmaoj vojaĝanta en la areo. Kaj ni konvinkiĝas, ke kun Umati ni jam havas bazon por tia federacia datumspaco en kiu ĉiuj laborejaj datumoj kuniĝas, do vera federacia datumspaco nun estas starigita super ĉi tiuj datuminsulaj ĉambroj." Nun por

tio kelkaj aliaj mekanismoj estas necesaj por ke tiuj datumĉambroj komunikas unu kun la alia en datumspaco. Broos daŭrigas: "Do ni montras prototipon de kiel "vi povas agordi ion tian." Umati estas referenca efektivigo por datumĉambrokonceptoj ideala por mekanika kaj planta inĝenierado kaj kiel ekosistemo ĝi ja havas klaran sisteman limon, nome ebligi datumfluan. Ĝenerale oni konsideras tri aferojn necesaj kaj gravaj por konstrui tian ekosistemon: ĝi devas esti normigita, ĝi devas esti malfermita, kaj ĝi estu neŭtrala de influo de pli grandaj entreprenaj ludantoj. Siavice, la tutmonda merkato per umati – universala

maŝinteknologia interfacoj – faciligas la efektivigo de "Tutmonda Produktado Lingvo".

Do en la nuntempo maŝinoj jam komencis interkomuniki en tre normita kaj regulita maniero. Sed kio okazos kiam oni enkondukas artefaritan inteligentecon en tiuj sistemoj? Ĉu inteligentaj maŝinoj iam komencas memstare plivastigi la fiksatajn normojn agorditajn de homo por diskuti aliajn temkampojn, eble ankaŭ por poezio aŭ muziko? Estas ja iomete kiel priskribita en la distopia novelo "Maŝinmondo" el la novelaro "Perfekta civitano" de Sándor Szathmàri kiun mi ĵus legis. La novelo el la jaro 1964 estas apokalipsa vizio de mondo kie maŝinoj pli kaj pli enpoviĝas ĝis ili anstataŭas ĉiun homan povon kaj eĉ ŝanĝas la homan cerbon por trankviligi kaj pacifigi homajn individuojn. Ĉu reala danĝero aŭ nur fantazio de strangulo? Versajne iom de ambaŭ flankoj. Jam nun oni komencas uzi maŝin-homajn interfacojn por ebligi pli riĉan aŭ pli profundan mergiĝon en virtulaj mondoj kun funkciigoj kiel VR-okulvitroj, hologramoj ktp. Do la homaro memvole kaj neeviteble iĝas pli kaj pli dependa de maŝinoj kaj la demando restas ĉu por la bono aŭ malbono de nia specio.

Kio estas Umati:

Umati signifas "universala maŝinteknologia interfacoj" kaj ĝi estis lanĉita en 2017 kiel iniciato de la asocio de germanaj maŝinaj fabrikoj (VDW), kiu siavice situas en la asocio de germana mekanika kaj planta inĝenierado (VDMA). Umati baziĝas sur la malferma komunikado-normo OPC UA. Malantaŭ la termino do ne estas aparta normo. Ĝi staras por la komuna engaĝiĝo de la maŝinila industrio evoluigi industrispecifajn OPC UA-normojn - tielnomitajn kunulspecifojn. Ene de la VDMA ekzistas ankaŭ la slogano "Monda Lingvo de Produktado"

Ligiloj: <https://www.mtconnect.org/documentation>
<https://blog.seeburger.com/de/kommunikationsstandards-in-iiot-und-iiot/>
https://eo.wikipedia.org/wiki/Perfekta_civitano

Rakonto

„Ŝi bezonis la monon“, de Ulrich Fellmann

Vieno, la 15an de februaro 2023, 15.43a horo

La polico estas en alarmo. Klimataj gluistoj, komunistoj aŭ super-adorantoj - ĉi-matene estas eblaj danĝeroj kaŝatendataj sur ĉiu angulo de la tre plenŝtopita Lugner-urbo. Ĉar ŝi finfine estas ĉi tie: la fama kunulo de Richard Lugner por la Opera Balo, la usona aktorino Jane Fonda.

Sed restas trankvile. La sola aktivulo, kiu ne aliris ŝin, sed faras la klimaton esti la temo de la tago, estas la fama gasto mem. "Mi aŭskultas la sciencon, ni alfrontas klimatan katastrofon", diris Fonda en la kinejo.

Ŝi estis seniluziigita kiam ŝi malkovris, ke la petrolfirmao OMV estis la sponsoro de la Ŝtata Opero. "Doloris min aŭdi tion. La opero ne devus preni monon de tiaj kompanioj." Ĉar naftokompanioj estas "krimaj" kaj "mortigas" homojn kaj la planedon, diris la aktorino.

Aktivuloj de Vendredoj por Estonto deziris aŭtografon de Fonda, sed ne ricevis tian: Lugner City-privatgardistoj elkaptis la junajn virinojn el la

vico kaj elĵetis ilin. Ili havis kartonan pecon kun si kiun ili volis esti subskribinta.

Ĉar Fonda sin dediĉas al klimata protekto dum jaroj. Ŝi jam estis arestita plurfoje dum protestoj dum Fajroekzercaj Vendredoj en Usono. Fonda entuziasmas pri la grupo Lasta Generacio, kiu nuntempe denove alkroĉiĝas al la stratoj kaj paralizas la aŭtotrafikon en Vieno: "Se vi estas juna kaj rigardas en la estonton kaj ne vidas tian, tiam mi komprenas, ke vi estas frustrita." La junuloj krias por helpo, "ni devas fari ĉion eblan por doni ĝin al ili."

Do estiĝas la demando, kial ŝi flugis aviadile al Vieno, precipe por nura balo, invitita de fifama riĉulo? "Nu, oni proponis al mi multe da mono, kaj mi bezonas la monon," respondis Fonda. Ankaŭ ĉi-jare Lugner kaŝas la sumon, kiun li pagas al siaj gastoj. Fonda faris tri filmojn pasintjare, kaj ĉi-jare ŝi volas preni paŭzon kaj ne labori, sed prefere dediĉi sin tute al la klimata protesto.

(De Oona Kroisleitner por Der Standard, Vieno)

--

<https://www.blick.ch/ausland/ihr-tanzt-wir-brennen-klimaaktivisten-stuermen-wiener-opernball-id18325258.html>

Diversaĵoj

Ŝerco (sendita de Gundhild):

En la lernohoro de kemio:

- Kio okazas, kiam oni lasas oron kuŝanta en freŝa aero?

- Ĝi estas ŝtelata.

Proverbo de la monato (de G. Hennemann)

La proverbo, kiun mi ĉi-monate prezentas, temas pri hazardludo:

„Pro karta preno perdiĝis bieno.“

Tiu proverbo miaopinie ne nur estas aplikebla je kard- aŭ alitipaj hazardludoj, sed pli ĝenerale ankaŭ validas en kampoj kiel politiko, socio, ktp. Se ekzemple registaro metas tro altan postulojn aŭ kunligas kun "falsaj" partneroj, do kiam ĝi ludas enmetante tro altan vetmonon, la gajno aŭ perdo altiĝas senlime kaj ofte je la kosto de la propra loĝantaro.

Fonto: http://www.robkeetlaer.nl/esperanto/proverbaro/proverbo_002102.htm

Enigmo (de Felmano Ulriko)

Solvo de la enigmo el la lasta ei

Lastafoje mi traktis signifojn, por kiuj la plej multaj lingvoj ne havas apartan vorton. La tasko estis trovi plejeble taŭgan vorton

a) en Esperanto,

b) en la germana lingvo

por provi esprimi tion, kion la prezentitaj vortoj en aliaj lingvoj signifis. Plie estis la peto elekti plejeble mallongan kaj similsignifan esprimon aŭ frazeton. Sendis solvoprovojn Reinhard Pflüger kaj Georg Hennemann. Sekve la taskvortoj mi metos la solvojn/proponojn de Reinhard kajaŭ mi.

Estis tiuj vortoj (kun po konciza klarigo):

(1) akihi (haŭajia) = "tuj forgesi, kiun vojon oni prenu, kvankam ĵus iu klarigis tion."

Por tiu Georg tradukis „sofortige Wegbeschreibungvergesslichkeit „ kaj „tuja vojdeskribforgesemo“, mi kreis la vortojn "Blitzdesorientierung" kaj "tujvojklarigforgeso".

(2) arbejdsglæde (dana) = ĝojo kaj kontento kiel rezulto de propra laboro.

Por tiu miaopinie ni ja havas la germanan vorton "Arbeitszufriedenheit", analogie mi tradukus ĝin kiel "laborĝojo". Georg prezentis "laborsuceskontento" kaj "Arbeitserfolgzufriedenheit".

(3) arriviste (franca) = ambicia socia leviĝisto kiu uzas foje temerarajn metodojn.

Tio miaopinie estas la germanlingva "Karrierist", kiun Krause havas samforme kiel "karieristo".

Georgo esprimis kiel "vulgara parvenuo" / "vulgärer Parvenü".

(4) betsubara (japana) = loko en la korpo kiu ebligas manĝi deserton kvankam oni estas tute sata kaj ne povus plumanĝi iom de la ĉefa manĝaĵo.

Por tiu vorto Reinhard prezentis la de mi ĝisnune nekonatan vorton "Dessertmagen". Georgo havis similaĵon: "spontanea desertstomako" aŭ germanlingve "spontaner Dessertmagen". En nia familio ni uzas la esprimon "Extratürchen". Esperantlingve mi povus do formi ion kiel "dolĉaĵrezervitejo".

Kion vi opinias pri tiuj tradukprovvoj?

Kaj nova enigmaro

Ĉi-foje mi prezentas kelkajn vortojn kun traduko, kaj vi devenu, el kiu lingvo la vortoj estas.

Aloha - saluta kaj adiaŭa vorto, laŭvorte "la spiro de ĉeesto".

Bilita mpash - agrabla, bonetosa songo, kies malaperon oni bedaŭras.

Cacharpaya - adiaŭa festo por persono kiu translokiĝos foren.

Dapjeongneo - situacio, en kiu iu demandas ion, kaj oni scias precize, kion oni respondos, kaj ĉiuj atendas al tiu momento, en kiu oni diros precize, kion ĉiuj atendas estu dirata.

Estaĝfurullah - dankvorto al bona, sed troiga komplimento.

Fylleangst - granda timo pri tio, kion oni antaŭnokte eble estas farinta dum kiam oni en iu renkonto estis tute ebria.

Gemas - tiom intensa simpatio al iu, ke oni sentas la emon brakumi tiun personon tiom intense ke ri dolore krios.

Trovitaĵo

Ĉu vi jam rimarkis la jenan strangaĵon? En Esperanto, ĉiu nombrovorto de nul ĝis dek estas unusilaba - escepte de la vorto unu, kiu estas dusilaba.

Ĉu tio estis eble kaŝita ŝerco de nia majstro? :-)

"Rusaj pirogoj" nomiĝas piroŝkoj

Lasta paĝo

Pri pirogoj kaj piroŝkoj, de G. Hennemann

Du difinoj troviĝas en la reta-vortaro pri pirogoj:

1. farĉo en pasta tegaĵo kuirita en akvo <https://www.reta-vortaro.de/revo/dlg/index-2k.html#pirog1.0o>
2. boato, farita el kavigita arbotrunko <https://www.reta-vortaro.de/revo/dlg/index-2k.html#pirog.0o.boato>

“Farĉo el viando, fiŝo, legomoj aŭ fruktoj, bakita en pasta tegaĵo: pirogo kun fungoj, brasiko, vakcinio, fiŝo, marmelado; poma pirogo; la kuiristino surtabligas botelon, tri glasetojn kaj pirogon [1].

Rim.: PIV2 ial misdifinas pirogon kiel rusan pasteĉon; tamen praktike ĝi estas uzata por diverslandaj pirogoj (polaj, suomaj, kanadaj...): en la pirogvendejo Ĥosravi oni faris tion sed mi memoras ke pirogoj de niaj armenaj amikoj estis diable bongustaj, do ankoraŭ multaj islamanoj kaj ankaŭ neislamanoj el foraj anguloj de Tehrano venis kaj aĉetis ilin [2]. La konfuzeblo kun la pli internacia vorto pirogo por boato estas bedaŭrinda; tamen konfuzo kian prezentas ‘pasteĉo’ estas multe pli ĝena, ĉar ĝiaj du sencoj ambaŭ rilatas al manĝoj kaj la probable kaj ĝeno de eventuala konfuzo estas pli granda.” [Sergio Pokrovskij]

Aliaj vortoj por pli malgrandaj bolkuiritaj pasteĉaj pirogoj: pelmenoj (ankaŭ varenikoj), ravioloj

Sed tipe *rusaj* pirogoj oni nomiĝas piroŝkoj kaj ili estas bakita en forno sen akvo!

Do mia propono estas nomi pirogojn nur pasteĉojn kun farĉo kiuj estas bolkuiritaj en akvo, por pli bone distingi ilin de pasteĉoj bakita seke en forno, ĉar tiujn oni nomiĝu nur piroŝkoj.

Pri Piroŝkoj ankaŭ ekzistas du difinoj

1. rusaj pasteĉoj kun aŭ eble sen farĉo (surprizo) bakita en forno sen akvo
2. rusaj kvarlinia poemetoj, vidu ekzemple https://t.me/pirozski_page

Kio estas piroŝko?

Ĉi tio estas kvarlinia versformo, skribita per jamba tetrametro, minusklaj literoj, sen interpunkcio, sen evidentaj rimoj, sed vere kun signifo!

Tri piroŝkoj en tri lingvoj

*бобры загрызли буратино
он весь в березовом соку
лежит в траве раскинув руки
и дятлы кружатся над ним*

*Biber töteten Pinocchio
er ist mit Birkensaft bedeckt
liegt mit ausgestreckten Armen
im Gras und Spechte kreisen
über ihm*

*kastoroj mortigis Pinokjon
li estas kovrita de betula suko
kuŝas en la herbo kun la brakoj
etenditaj kaj pegoj rondiras su-
per li*

*когда печаль тебя снедает
потрогай пузико ежа
он будет хрюкать и смеяться
и ты поймешь что счастье
есть*

*Wenn die Traurigkeit dich ver-
zehrt
Berühre den Bauch des Igels
er wird grunzen und lachen
und du wirst verstehen, dass es
Glück gibt*

*kiam malĝojo vin konsumas
tuŝu la ventron de la erinaco
li gruntos kaj ridos kaj vi kom-
prenos, ke ekzistas feliĉo*

сначала пробовал поэтом
потом певцом и вот теперь
я скульптор чувствую я
скульптор
ну в крайнем случае танцор

Ich habe es zuerst als Dichter
versucht
Dann als Sänger und heute
bin ich ein Bildhauer, ich fühle,
dass ich ein Bildhauer bin
Na ja, zumindest ein Tänzer

Mi provis ĝin unue kiel poeto
tiam kantisto kaj nun
Mi estas skulptisto Mi sentas, ke
mi estas skulptisto nu, almenaŭ
dancisto